

=====
Ref. queixa núm. 061413
=====

Assumpte: retolació viària exclusivament en castellà.

Senyor,

Com vosté sap, vam rebre en esta institució un escrit signat pel Sr. (...), que va quedar registrat amb el número indicat més amunt, i en el qual, substancialment manifestava que havia pogut comprovar que a Benicarló tots els rètols que indiquen les direccions d'altres poblacions de la comarca o de la resta del país estaven redactats en castellà exclusivament, de manera que incomplixen la legislació vigent quant a la cooficialitat lingüística instaurada a la Comunitat Valenciana per la Constitució, l'Estatut i la Llei d'ús i ensenyament del valencià, com també la normativa de normalització lingüística aprovada fa 14 anys per l'Ajuntament de Benicarló.

En considerar que la queixa reunia els requisits establits en els articles 12 i 17 de la Llei 11/1988, de 26 de desembre, del Síndic de Greuges, va ser admesa, i li'n donàrem trasllat de conformitat amb el que determina l'article 18.1 de la citada llei, a fi de contrastar les al·legacions formulades per la persona interessada i per demanar informació suficient sobre la realitat d'estos fets i de la resta de circumstàncies concurrents en este supòsit.

La comunicació de l'Ajuntament de Benicarló donava compte del que seguidament transcrivim:

“Vist l'escrit remés per la síndica de Greuges e.f. de la Comunitat Valenciana, en què informa del contingut de l'escrit signat pel Sr. (...), en què manifesta que ha pogut comprovar que a Benicarló tots els rètols que indiquen les direccions d'altres poblacions de la comarca o de la resta del país estan redactats en castellà exclusivament, de manera que incomplixen la legislació vigent quant a la cooficialitat lingüística instaurada a la Comunitat Valenciana per la Constitució, mitjançant el present escrit informe que este negociat no té antecedents en què s'assenyale que la retolació de les poblacions situades a Benicarló haja de ser bilingüe, a més de no tenir coneixement ni d'haver recomanat des d'esta àrea que la senyalització siga en un idioma o en un altre.

Sí que existix un acord de l'Ajuntament en ple adoptat en data 30 de novembre de 1989, en el que s'assenyalava que la retolació de les vies públiques de Benicarló serà únicament en valencià.”

L'interessat, al qual vam donar trasllat del dictamen emés per l'Ajuntament de Benicarló, va ratificar en el seu escrit d'al·legacions, íntegrament, el seu escrit inicial de queixa, i assenyalava que l'Ajuntament no solament incomplix la legislació vigent a la Comunitat Valenciana sobre la cooficialitat lingüística del valencià i del castellà, sinó el seu mateix Reglament municipal de normalització lingüística, l'art. 8 del qual preveu que “tots els topònims del terme (...) es retolaran únicament en valencià. En els indicadors d'informació pública es podrà valorar la conveniència d'utilitzar altres llengües” (s'entén, a més del valencià); i l'art. 9.2 que estableix que “L'Ajuntament instarà els organismes que hagen de col·locar rètols o indicadors del terme municipal perquè ho facen exclusivament en valencià.”

Una vegada conclusa la tramitació ordinària de la queixa, li demane que considere els arguments que li expose seguidament i que constituïxen els fonaments de la Resolució amb què concloem:

En primer lloc, senyor, hem de comunicar-li que, independentment de la qüestió de fons de la queixa que ens ocupa, això és, la discriminació del valencià en la retolació i senyalització viària del municipi de Benicarló, en la tramitació del present expedient ha sorgit una qüestió sobre la qual esta institució no pot deixar de pronunciar-se, relativa a l'adequat respecte als drets lingüístics dels ciutadans.

El present expedient s'inicia, com sap, a conseqüència d'un escrit dirigit a esta institució pel Sr. (...), íntegrament redactat en valencià.

En conseqüència, i com a garantia dels drets reconeguts en la LUEV, que en el seu art. 11 estableix que “en aquelles actuacions administratives iniciades a instància de part i en aquelles en què hi haja altres interessats que així ho manifesten, l'administració actuant haurà de comunicar-los tot el que els afecte en la llengua oficial que trien, qualsevol que fóra la llengua oficial en què s'haguera iniciat. 2. De la mateixa manera, siga quina siga la llengua oficial emprada, en els expedients iniciats d'ofici, les comunicacions i la resta d'actuacions es faran en la indicada pels interessats”, la petició d'informe que els va ser realitzada, es va fer en la llengua triada per l'interessat, açò és, en valencià.

No obstant això, l'informe remés per vosté es troba redactat íntegrament en castellà.

La Generalitat Valenciana, en compliment del mandat estatutari contingut en l'Estatut d'autonomia, va promulgar la Llei 4/1983, de 23 de novembre, d'ús i ensenyament del valencià, el preàmbul de la qual assenjala la necessitat de recuperar l'ús social i oficial del valencià.

L'esmentada llei va significar, d'una banda, el compromís de la Generalitat Valenciana de defensar el patrimoni cultural de la nostra Comunitat i, especialment, la recuperació social del valencià, definit com a llengua històrica i pròpia del nostre poble” i, d'altra banda, superar la relació de desigualtat existent

entre les dues llengües oficials de la Comunitat Valenciana, el valencià i el castellà.

La cooficialitat lingüística instaurada per la Constitució espanyola, que reconeix com a llengua oficial d'una determinada comunitat autònoma, no sols l'idioma castellà, sinó també el propi d'eixa comunitat autònoma, va modificar substancialment l'ús, tant privat com oficial, de les diverses llengües en el territori de l'Estat espanyol; és per això que les comunitats autònomes amb idioma oficial propi han legislat sobre la matèria, a través de les denominades lleis de normalització lingüística, amb la finalitat de fomentar l'ús oficial de la llengua cooficial amb l'objectiu que esta abastara cotes semblants a aquelles que corresponen al castellà com a idioma oficial del territori espanyol.

La persecució d'estos legítims objectius, reconeguts en la legislació autonòmica davall l'empara atorgada per la Constitució, no pot, però, desconèixer, i de fet no ho desconeix, que l'article 14 de la Constitució estableix el principi d'igualtat, amb interdicció de qualssevol maneres de discriminació, inclosa la discriminació per motiu de llengua, i la declaració de l'article 3 del mateix text constitucional, que estableix expressament el dret de tots els ciutadans a usar la llengua espanyola.

En este sentit, la mateixa Llei d'ús i ensenyament del valencià, conscient de la vigència absoluta del principi d'igualtat i de la prohibició de discriminació per motiu de llengua, declara en l'article 4, que “en cap cas es podrà seguir discriminació pel fet d'emprar qualssevol de les dues llengües oficials” de la Comunitat Valenciana.

Una de les conseqüències essencials que es deriven dels mandats continguts en els preceptes anteriorment mencionats és el dret que assistix a qualsevol ciutadà, en les seues relacions amb l'Administració, a triar la llengua en què este desitge que es produïsquen les comunicacions i la tramitació dels expedients, i en sorgix el correlatiu deure de l'Administració de respectar esta elecció i d'emprar, al llarg de tot el procediment, l'idioma que haguera estat triat. D'acord amb això, l'article 11, anteriorment mencionat, declara que “en aquelles actuacions administratives iniciades a instància de part i en les que hi haja altres interessats que així ho manifestaren, l'Administració actuant haurà de comunicar-los tot el que els afecte en la llengua oficial que trien, qualsevol que fóra la llengua oficial en què s'haguera iniciat. 2. De la mateixa manera, siga quina siga la llengua oficial emprada, en els expedients iniciats d'ofici, les comunicacions i la resta d'actuacions es faran en la indicada pels interessats”.

En el present expedient, però, la remissió d'una part essencial d'un informe en castellà, quan la llengua triada pel ciutadà ha estat el valencià, no s'ajusta a estos mandats legals anteriorment exposats.

En segon lloc, i pel que fa a la qüestió de fons, la discriminació del valencià en la retolació i senyalització viària de Benicarló, hem de formular les consideracions següents:

La LUEV, Llei 4/1983, de 23 de novembre, regula l'ús normal i oficial del valencià, i en el seu art. 7 estableix que el valencià és la llengua pròpia de la Comunitat Valenciana i de la resta d'administracions públiques, i oficial, juntament amb el castellà.

En l'art. 15 del mateix cos legal atribueix al Consell determinades competències per a la regulació de la toponímia oficial en valencià.

D'altra banda, i amb el mateix objectiu que la LUEV de recuperar l'ús del valencià, el Decret 145/1986 de 24 de novembre, del Consell de la Generalitat Valenciana, en la seua disposició final primera i a fi de regular, com ha quedat dit, l'ús del valencià en la senyalització de les vies de comunicació, instal·lacions i serveis públics en l'àmbit de la Comunitat Valenciana, autoritza, a la que aleshores es denominava Conselleria d'Educació i Ciència, a dictar les disposicions necessàries per al seu compliment.

L'Ordre d'1 de desembre de 1993 de la Conselleria d'Educació i Ciència assenjala en l'art. primer que el criteri general d'ús de les llengües oficials a la Comunitat Valenciana en la senyalització de les vies i serveis públics haurà d'atendre al predomini lingüístic establert en el títol cinqué de la LUEV.

Així mateix, assenjala que en els casos en què per manament legal es requereix la senyalització en les dues llengües, es donarà prioritat a una o l'altra segons el predomini lingüístic en què s'ubique el senyal.

L'art. segon de la citada Ordre d'1 de desembre de 1993 sobre ús de les llengües oficials en la toponímia, en la senyalització de les vies de comunicació i en la retolació dels serveis públics en l'àmbit territorial de la Comunitat Valenciana assenjala que:

1. "Els topònims i la designació genèrica que els acompanya s'hauran d'usar, independentment de la llengua usada en la resta d'elements informatius, en la llengua de predomini lingüístic de la zona a què pertany el topònim.

A més a més, el mateix Reglament municipal de normalització lingüística, aprovat pel Ple de l'Ajuntament de Benicarló el 26/03/1992, per unanimitat de tots els grups polítics, en directa connexió amb els principis legals enumerats més amunt, assenjala en el seu art. 8 que "tots els topònims del terme i els noms de les vies públiques es retolaran únicament en valencià (...)."

Amb tot això, no hi ha dubte sobre la manifesta obligació de les administracions públiques, tant autonòmiques com locals, d'adequar, des d'un punt de vista lingüístic, les seues estructures i facilitar les relacions mútues a través de l'efectiva i real implantació d'un règim de cooficialitat d'ambdós llengües, tal com estableix tant la Constitució espanyola i l'Estatut d'autonomia, com la Llei 4/1983, d'ús i ensenyament del valencià.

Esta cooficialitat ha de quedar palesa en totes les manifestacions de l'Administració pública i desterrar qualsevol forma de discriminació lingüística.

Així, en el cas concret que ens ocupa, la retolació viària de Benicarló, no solament va ser realitzada inicialment en castellà i es va obviar l'ús del valencià, sinó que, fins i tot a hores d'ara, tal com reitera l'interessat en els seus escrits d'al·legacions, es manté eixa configuració monolingüe, de manera que s'incomplix la normativa lingüística vigent, i s'incomplix així mateix l'acord adoptat per l'Ajuntament en Ple 30/11/89 en què s'assenyalava la retolació de les vies públiques de Benicarló serà únicament en valencià.

El preàmbul de la Llei d'ús i ensenyament del valencià, vigent des de fa més de 20 anys, en idèntic sentit que l'Estatut d'autonomia, assenyala el compromís de la Generalitat Valenciana en la defensa del patrimoni cultural de la Comunitat Valenciana i, de manera especial, en la recuperació del valencià, llengua històrica i pròpia del nostre poble, del qual constituïx la senya d'identitat més peculiar, i és per això que la Generalitat Valenciana té l'obligació legal d'impulsar l'ús del valencià en tots els àmbits socials per superar la desigualtat que encara existix respecte del castellà.

La legislació vigent quant a l'ús del valencià és clara i no admet cap interpretació, i esta Institució no pot sinó cridar l'atenció sobre el fet que la Llei d'ús i ensenyament del valencià està vigent des de fa més de 20 anys i, d'una altra banda, la citada Llei d'ús i ensenyament del valencià, en les seues disposicions transitòries estableix un termini de tres anys perquè les distintes àrees de l'Administració valenciana duguen a terme les disposicions d'esta (un termini que s'ha superat a l'excés, si tenim en compte que la LUEV va entrar en vigor l'any 1983), per a adaptar les seues estructures al règim de cooficialitat lingüística.

De conformitat amb tot el que hem dit, esta institució no pot admetre ni donar carta de naturalesa a l'informe emés per l'Ajuntament de Benicarló al nostre requeriment en què s'assenyala "(...) que este negociat no té antecedents en què s'assenyale que la retolació de les poblacions situades a Benicarló haja de ser bilingüe, a més de no tenir coneixement ni d'haver recomanat des d'esta àrea que la senyalització siga en un idioma o en un altre (...)” dictamen que, segons sembla ignora el mateix Reglament municipal de normalització lingüística, l'art. 8 del qual preveu que “tots els topònims del terme (...) es retolaran únicament en valencià (...)”.

En conseqüència, recomanem a l'Ajuntament de Benicarló que active els mecanismes necessaris perquè en futurs treballs de senyalització viària del municipi s'observe la cooficialitat lingüística instaurada a la Comunitat Valenciana, per la Constitució, l'Estatut d'autonomia i la Llei d'ús i ensenyament del valencià i el mateix Reglament municipal de normalització lingüística.

Així mateix, he de recordar-li els deures legals que la Constitució espanyola i la legislació vigent li imposa de respectar els drets lingüístics dels administrats i utilitzar en tots els procediments i en qualsevol forma de relació entre estos, la llengua, valencià o castellà, elegida per ells.

De conformitat amb el que preveu l'article 29 de la Llei de la Generalitat Valenciana 11/1988, de 26 de desembre, li agrairem que ens remeta, en el termini d'un mes, el preceptiu informe en què ens manifeste si accepta o no la recomanació que li fem o, si s'escau, les raons que considere per a no acceptar-la.

Perquè en prenga coneixement, li fem saber, igualment, que, a partir del mes següent a la data en què s'ha dictat esta resolució, la inserirem en la pàgina web de la institució.

Agraïm la seua col·laboració i la remissió del que li hem sol·licitat.

Atentament,

Emilia Caballero Álvarez
Síndica de Greuges e.f. de la Comunitat Valenciana